

Č. 10.989.

Vodní právo: I. »Jiné užítky« a »cizí práva« podle § 21 a § 17 odst. 2, § 43 a j. vod. zák. jsou práva, jejichž právní důvod tkví v zákoně vodním. — II. Zákonem vodním ani správními prostředky úřadů vodoprávních není chráněno právo na užívání vody, jež má svůj původ v právu soukromém. — III. Ani rybník průtočný nemá povahu vody veřejné. — IV. Udržování rybníka v takovém stavu, aby byly splněny soukromoprávní nároky na užívání vody rybníční, leží mimo rámec vodoprávních povinností, založených vodním zákonem.

(Nález ze dne 10. ledna 1934 č. 20.920/33.)

V ě c: František Z. v S. (adv. Dr. Jos. Roubíček z Prahy) proti zemskému úřadu v Praze (za zúč. královskou kanonii Praemonstrátů na Strahově adv. Dr. Milan Krupka z Prahy) o vybahnění rybníka.

V ý r o k: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

D ů v o d y: Podáním z 8. května 1911 žádal st-l, jakožto majitel mlýna v S., u okr. hejtmanství v Milevsku, aby královská kanonie Praemonstrátů na Strahově, jakožto majitelka rybníka zvaného Chobot a ležícího na území obce S., byla uznána povinnou rybník tento vyvezením bahna vyčistiti a do původní hranice podle mapy katastrální uvést tak, aby st-l nebyl zkrácen ve svém právu na odběr vody z tohoto rybníka pro pohon svého mlýna. Po delších průtazích byla tato žádost st-lova výměrem osp-é z 29. října 1920 zamítnuta s odůvodněním, že požadovaného vyčištění rybníka nevyžadují ani zájmy veřejné a že neběží o poškození práva na užívání vody podle zák. o vodním právu. Výměr tento byl rozhodnutím zsp-é z 22. března 1922 k odvolání st-lovu zrušen pro vadnost řízení a stolici prvé bylo uloženo, aby doplníc šetření znovu rozhodla. Výměrem ze 6. března 1928 uznala pak osp majitelku rybníka povinnou udržovati rybník nejen ve stavu vlastního účelu jeho vyhovujícím, ale i užívání vody osobami třetími nezmenšujícím tak, aby práva těchto osob třetích nebyla porušena. V dalším obsahu tohoto rozhodnutí byla blíže určena povinnost majitelky rybníka rybník tento vyčistiti, resp. vybahnit, tak, aby st-l ve svém právu na odběr vody nebyl zkrácen.

K odvolání majitelky velkostátku, dnešní zúčastněné strany, zrušil zem. úřad nař. rozhodnutím výměr stolice prvé, pokud vůbec vyslovuje určitě vymezené povinnosti pro odvolatelku, a uznal, že ani z ohledů veřejných ani z právního titulu majitelem mlýna uplatňovaného práva na odběr a vedení vody k ponoru jeho mlýna nelze podle zák. o vod. právu majitelce rybníka uložit povinnost rybník tento vyčistiti, jak st-l se toho domáhal.

Proti tomuto rozhodnutí čelí stížnost podaná k nss. — — — — —

Proti meritornímu výroku žal. úřadu, jímž byla popřena vodoprávní povinnost zúčastněné strany vyčistiti rybník Chobot v zájmu st-lova práva na odběr rybníčné vody pro pohon jeho mlýna, dají se v nesoustavných vývodech st-lových vyhledati tyto námitky:

Sporná povinnost majitele rybníka jest povinností vodoprávní, a to a) podle ustanovení §§ 21, 43 a 44 čes. vod. zák., b) také podle ustano-

vení § 10 odst. 2 a 3, ježto rybník Chobot jest rybník průtočný a mimo to i podle §§ 17, 18, 21—25 a j., ježto rybník tento, poněvadž jest průtočný, má povahu vody veřejné; c) mimo to též podle ustanovení § 16 nař. ze 14. února 1894 č. 45 ř. z. o založení, udržování, užívání a vypouštění rybníků, ježto ustanovení toto vztahuje se netoliko na rybníky vzniklé za účinnosti platného vodního zákona a za účinnosti cit. nařízení, nýbrž i na rybníky původu staršího.

O těchto námitkách uvažoval nss jak následuje:

Ad a) Stížnosti sluší přisvědčiti potud, že rybník jakožto umělé zařízení, jež sloužíc k shromáždění vody na jednom místě povrchu zemského, sluší, pokud nejde o příslušenství jiného vodního díla, považovati za vodní dílo ve smyslu zák. vod. a že jest proto na rybníky vztahovati také zákonná ustanovení daná o udržování děl vodních (srv. Pantůček, Právní vztahy k rybníkům, Právník roč. 53 str. 401 a násl.).

Podle § 21 vod. zák. je majitel vodního díla mimo jiné povinen udržovati toto dílo ve stavu, aby jinému užívání, t. j. užívání vody nepůsobilo zbytečné ztížení nebo zkrácení. Podle § 43 vod. zák. mají být mimo jiné i nádrže a díla na vodách tekoucích nebo v nich zařízení udržována tak, aby neškodila cizím právům. Podle § 44 vod. zák. postihuje udržovací povinnost v příčině děl pro užívání vody zřízených zásadně majitele díla. Tato ustanovení zajisté ukládají majiteli vodního díla za povinnost udržovati vodní dílo ve stavu takovém, aby nebylo na újmu jinému užívání vody a vůbec cizím právům. Než při výkladu těchto předpisů zákonných nelze přehlížeti, že povinnosti zákonem vodním uložené nejsou nic jiného než rub oprávnění, jež mají svůj původ v ustanoveních zák. vod. Není v intenci zák. vod., který přísně šetří příslušnosti řádných soudů, poskytovat ochranu právům, jež mají svůj základ v jiných právních vztazích nežli vodoprávních, zejména v právních vztazích soukromoprávních a jež požívají ochrany již podle práva občanského a civ. soud. řádu. Neboť není intencí vod. zák. umožniti, aby správní úřady vodoprávní autoritativně zasahovaly do právních poměrů náležejících do sféry práva soukromého. Proto také podle § 75 vod. zák. patří do kompetence vodoprávních úřadů jen záležitosti, jež vztahují se na užívání a svádění vod jakož i na bránění vodám podle tohoto zák.

Vycházejíc z tohoto základního hlediska chápe ustálená judikatura »jiné užitky« v § 21 a »cizí práva« v § 17 odst. 2, § 43 a j. jako práva, jejichž právní důvod tkví v zák. vodním, ať již jde o práva uživatelů vody či osob jiných jako na př. majitelů pozemků a objektů k vodě přilehlých, pokud je vod. zák. proti škodlivému působení vody chce chrániti. Z toho plyne, že není zákonem vodním a tedy ani správními prostředky úřadů vodoprávních chráněno právo na užívání vody, jež má svůj původ v právu soukromém (srv. Budw. A 7565, 9788, též 9639 a Pantůček l. c. str. 446 a násl., 452 a násl., 460 a j.).

Právo, jehož ochrany se st-1 domáhal u úřadů vodoprávních, jest právo na odběr vody z rybníka. Právo toto má podle zjištění obsaženého v úvodu nař. rozhodnutí a st-lem nikdy nepopřeného svůj původ v někdejší emfyteutickém poměru st-lova mlýna v S. k majitelce velko-statku jako vlastníci rybníka zvaného Chobot v S. a pak ve vyvazovací listině dané v Milevsku dne 9. prosince 1878. Původ řečeného práva

st-lova sluší tedy hledati nikoli v úředním propůjčení užívání vody, ať již prokazatelném nebo podle § 102 vod. zák. presumovaném ani bezprostředně v předpisech zák. vod., nýbrž v poměru soukromoprávním. Z ustanovení § 21 a §§ 43 a 44 vod. zák. nemůže tedy st-l vyvoditi vodoprávní nárok na ochranu svého práva na odběr vody rybníčné, ježto jde tu o právo povahy soukromoprávné.

Ad b) Podle toho, co svrchu bylo řečeno, nemůže se st-l s úspěchem dovolávat ani ustanovení § 10 odst. 2 vod. zák., neboť i v tomto předpisu sluší »ostatními vodními oprávněnci« rozuměti jenom majitele práv vodních na vod. zák. spočívajících. Pokud se pak chce stížnost opírat o tvrzenou skutečnost, že rybník Chobot jakožto rybník průtočný má povahu vody veřejné, vychází z mylného názoru právního. Neboť ani rybník průtočný nemá povahu vody veřejné. Voda rybníční, pokud jest v rybníce uzavřena, t. j. pokud použitím zadržovacích zařízení rybníčních dostala se v moc majitele rybníka, a dokud překonáním překážek jí kladených nenabyla své přirozené svobody, jest a zůstává vodou soukromou (srv. Pantůček I. c. str. 409). Právo st-lovo vztahuje se však podle nesporného skutkového zjištění na vodu v rybníce Chobotu uzavřenou, jež přiváděna jest na jeho mlýn pomocí potrubí do břehu rybníka položeného, a nikoli na vodu, která rybník již opustila, překonavši zařízení zadržovací. Ježto tedy jde o používání vody soukromé, padají všechny závěry stížnosti vyvozené z domnělé veřejné povahy vody rybníční.

Ad c) Povinnost k udržování a i k vyčištění rybníků, o níž jedná § 16 cit. nař. z r. 1894, sluší i podle výslovného znění 1. odst. cit. § 16 chápati jako povinnost založenou zákonem vodním. Nesahá tedy povinnost tato přes meze, jež podávají se z ustanovení zák. vod., a min. nař. nebylo by ostatně ani způsobilé, aby zakládalo povinnost zákonné meze přesahující (srv. Pantůček I. c. str. 406). Že však udržování rybníka v takovém stavu, aby byly splněny soukromoprávní nároky na užívání vody rybníční, leží mimo rámec vodoprávních povinností založených vod. zákonem, bylo již svrchu dovozeno.

Č. 10.990.

Církevní věci. — Pozemková reforma. — Řízení správní: Ručení stpů-u za škodu způsobenou církevnímu obročí tím, že se při provádění pozemkové reformy nepostaral o zajištění patronátních břemen?

(Nález ze dne 10. ledna 1934 č. 21.321/33.)

V ě c: Stát československý (státní pozemkový úřad), zastoupený finanční prokuraturou v Bratislavě (vrch. kom. fin. prok. Dr. Jan Jaroš) proti zemskému úřadu v Bratislavě o patronátní břemena.

V ý r o k: Nař. rozhodnutí se zrušuje pro nezákonnost.

D ů v o d y: Podáním z 26. ledna 1927 žádal biskupský úřad v Košicích okresní úřad tamtéž, aby přinutil stpů k plnění patronátních povinností (oprava fary, kostela, školy atd.), váznoucích věcným právem na nemovitostech studijního fondu ležících v kat. obci N., jichž valná